

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebvs Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

Exercitivm Divinvm De Præsentia Dei. Auctore. R. P. Francisco Arias
Societatis Iesu Theologo. Ex Idiomate Italico in Latinum traductum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

EXERCITIVM
DIVINVM DE PRÆ-
SENTIA DEI.
AVCTORE.
R. P. FRANCISCO
ARIAS SOCIETATIS
Iesu Theologo.

EX
IDIOMATE ITALICO IN
Latinum traductum.

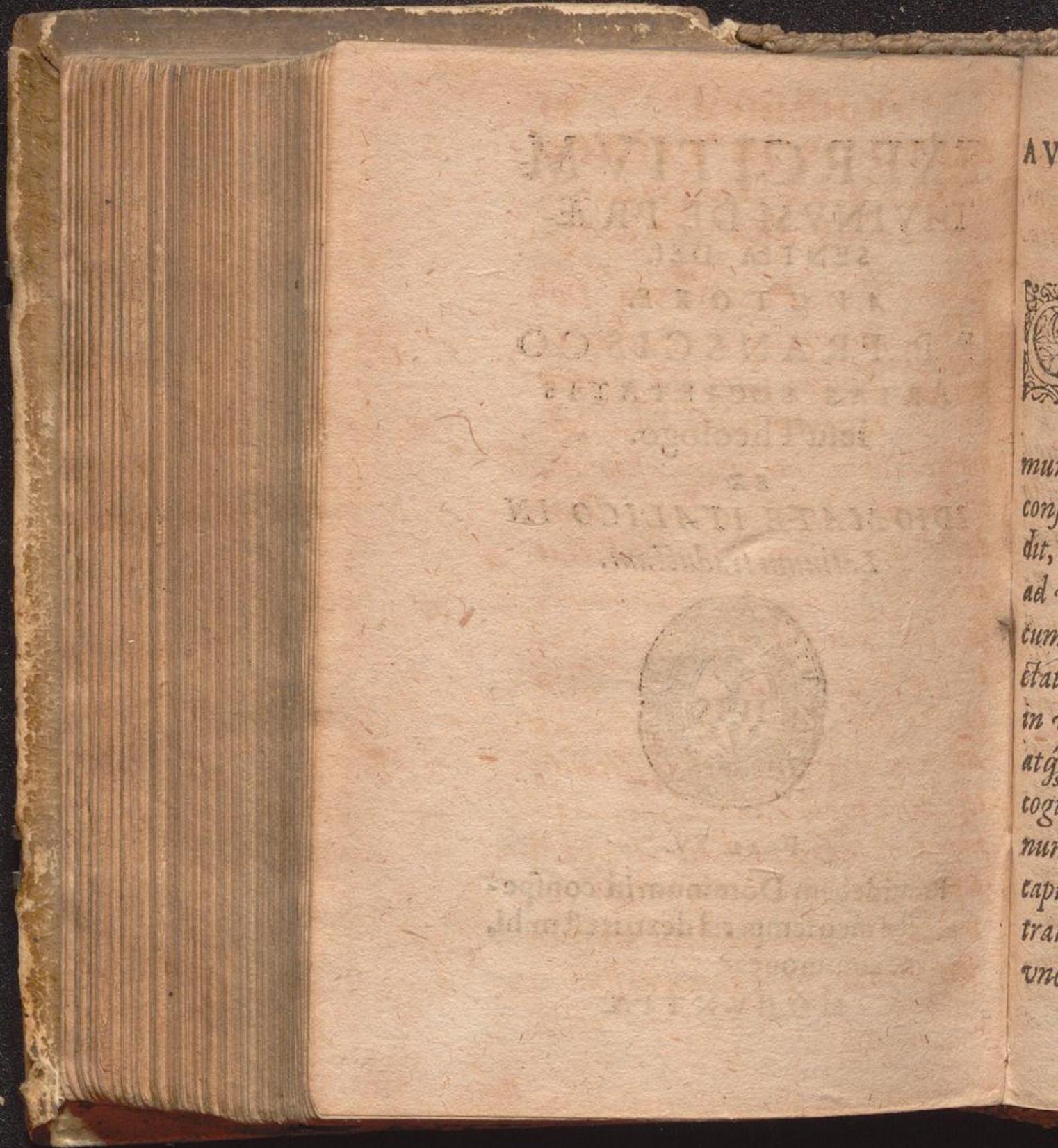
PSAL. XV.

Prouidebam Dominum in conspe-
ctu meo semper: à dext: is est mihi,
ne commouear.

MOCVNTIAE.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

AVCTORIS IN EXERCITIVUM DE PRÆSENTIA DEI.

VEM ADMODVM Do-
minus aliquis accuratam o-
mnium facultatū suarum
rationem subducturus, pri-
mum eas in varias partes, aestimato,
conscriptoqz singularum pretio, diui-
dit, deinde vero omnes simul collectas
ad unam summam reuocat: Sic nos,
cum hactenus aliquot distinctis tra-
ctatibus, multa variaqz ad progressum
in vita spirituali faciendū media-
atqz exercitia copiose prescripserimus,
cogitamus ea omnia hoc libello, ad u-
num aliquod exercitium velut omniū
caput, summam & compendium con-
trahere. Hoc autem exercitium in eo
uno vertitur, ut in omnibus studiis,
acti-

actionibus & negotiis nostris Deum
O. M. quasi oculis mentis præsentem,
nostraq; omnia etiam cogitata intu-
entem & spectantem cernamus, acto-
to cordis affectu in eundem feramur.
Nam cum in hac vita mortali nobis
copia non sit, & potestas clare, atq; a
facie ad faciem videndi Deum, quod
proprium est beatorum cum Christo
regnantium, id saltē conniti debemus,
ut oculis diuinae fidei, sanctæq; contem-
plationis eum quasi præsentem, cum
reuera, licet inuisibiliter, præsens sit,
aspiciamus, ac quoties licet, sincero
eum amore complectamur. Egitus
quidē de hoc sancto Exercitio in Tra-
ctatu de oratione, cum exponeremus,
quid sit præsentem sibi sistere Deum,
quamq; præstans & efficax hoc sit me-
dium ad colligendum animum, diui-

Tract. 5.
p. I. c. 3.

narumq;

narumque rerum Meditationem
cum fructu instituendum: verum in
hoc opusculo paulo accuratius fusi-
usq; de eodem argumento agemus,
quatenus valet ad eximiuū profectum
in omni virtutum genere faciendum,
donec ad earum fastigium, hoc est,
perfectam & omnibus numeris ab-
solutam cum Deo vniōnem perue-
niatur.

Quam nobile & salutare exercitium sit,
Deum in actionibus suis præsen-
tem sistere.

C A P . I.

PER M V L T A quidem præstantissima, iu-
xta ac vtilissima suppetunt media & ex-
ercitia ad perfectas virtutes consequendas,
nullum tamen meo iudicio præstantius v-
tiliusue est hoc ipso de quo agimus, si quē
admodum conuenit instituatur **Quicquid**
enim boni aliis inest, in hoc vno quadan-
tenus continetur: quicquid cæterorum be-
nefici

N n

nefici

neficia in vita spirituali efficitur, huius quoque opera obtineri potest. Hoc unctione seruum Dei & incitat, & excitat, & inflamat, ut reliqua omnia media re ipsa exerceat, ut subsidia ad veras solidasque virtutes comparandas necessaria vel salutaria praesto sint, ut lumen diuinum, ad illustrandam mentem, & robur ad impellendam voluntatem a praesente diuina maiestate assidue impetretur. Atque hac ratione fit, quod diximus, ut hoc exercitium sit cæterorum omnium quasi summa & anacephalæosis. Si ergo seruus Dei, sui prefectus spiritualis cupidus reformidet, ne forte obliuiscatur tot salutarium mediorum, quæ ad parandam vitæ spiritualis perfectionem necessaria esse, vel a viris piis audiuit, vel in libellis siue meis, siue aliorum lexit, meminerit saltem huius, & re ipsa exerceat; hoc enim studio efficiet, ut reliqua omnia, quæ obliuione sepulta videbantur, in mentem recurrent, cum opus fuerit. Rursum, si quis desiderio ardens placenti Deo, eiusque diuinæ voluntati in omnibus obsequandi, post perfecta in spiritualibus libris, tot documenta, monita, & media ad vitam sanctam religiosamque ducendam congruentia, animo dicit.

deiiciatur, quasi impossibile sit tam multa, tamque varias exercitationes usurpare, si animo sit forti & erecto. ecce uno antidoto omnem difficultatem abstersam. Vni huic exercitationi, qua de loquimur, opitulante diuina gratia se serio dedat, ac comprehendet sic cor suum amore cœlesti accendi, & cum diuina voluntate conformari, ut omnia illico media & remedia, tum ad quasvis virtutes exercendas, tum ad virtutia, tentationesq; licet graues, expugnandas, prout occasio eas obtulerit, vltro diuinatus sint occursura. Deus si quidem quem præsentem contuetur, & in quem omnem cordis sui fiduciam coniicit, auxiliumque implorat, opportune suo tempore & loco, quid factio opus sit suggerit, lumenque & efficacitatem ad exercenda necessaria media subministrat nunquam enim Deus cœlestis suæ gratiæ opportuno præsidio eos destituit, qui in suæ diuinæ maiestatis conspectu & præsentia, quemadmodum conuenit, vitam traducunt.

*Quantopere in diuinis litteris, Patrumq;₃
sanctorum scriptis commendatum sit hoc
exercitium, quamq;₃ singulare stu-
dium in eo ponere debeat Dei
seruus sui progressus
cupidus.*

C A P. II.

EX dictis facile colligere potest Dei ser-
uus, sicut cura, studioque opus est in o-
mnibus exercitiis, mediisq; sanctis ad com-
parandas virtutes idoneis, ita longe maio-
re, ardentioreq; opus esse in hoc medio de-
præsentia Dei ante oculos mentis ponen-
da, exercitando, eo quod inter cætera obti-
neat principatum, ut sapienter alicubi an-
notauit B. Dionysius Rickeli^o, Inter omnia,
*Contra in-
ord. cor-
diu. art.
29 & 30.* inquit, exercitia sancta, hæc præcipua tua
cura sit, in eo omnes animi vires extende,
ut continenter, id est, saepe cor tuum ad
Deum, rerumq; diuinarum contemplatio-
nem & amorem subleues. Vis ase qui animæ
tuæ puritatem semper habe exaltatum cor
tuum ad Deum Hæc vna causa est, tam pau-
cos peruenire ad perfectionem, quod con-
sumendo tempus in aliis exercitiis mediis-
que minus utilibus obliuiscuntur principa-
lium.

lium. Et addit. Stude animam tuam con-
iungere cum Deo, eumq; semper habe fi-
xum in memoria, ad illum tua desideria, to-
tumq; affectum cordis attolle, & quamuis
centies vna hora mente distraharis, non i-
deo deiiciaris animo, sed semper ad insti-
tutum redi. Mōeant te ad frequentādum
hoc exercitium dicta sanctorum & Vene-
rabilium Patrum, qui omnes cōmuni con-
sensu, quasi ab vno edocti Magistro, videli-
cer Spiritu sancto nos ad hoc studium ex-
hortantur. Hucusq; Dionysius. Hanc au-
tem doctrinam sancti Patres ex diuinę scri-
pturę fontibus hauserūt, in quibus crebro,
magnaq; verborum maiestate hoc exerci-
tium commendatur. Atq; vt rectius intel-
ligeremus eius necessitatē, nobilitatemq;
altiusq; nostris infigeretur pectoribus, va-
riis formis modisq; loquēdi, quibus tamen
vna eademq; subiecta sit sententia, ad illud
nos S' scripturę incitat & inflāmat. vt cum
Dauid ita loquitur. *Quarite Dominum, & Psal. 104,*
confirmamini: querite faciem eius semper. August.
Facies, inquit ibi August est eius præsentia. *ibid.*
Itaque semper querere faciem Domini, est
versari in eius præsentia, cordisq; amorem
& desideria ad eum conuertere. Et alibi i-
dem. *Oculi mei semper ad Dominum.* Oculi *Psal. 24.*

Nn 3 animę

366 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

animæ sunt, intellectus & memoria, qui cogitantes assiduè, & recolentes Deum, affectum cordis secum pertrahunt. Et hinc colligit, Deum talem quoq; expedire à demonis laqueis, hoc est, vires subministrare quo minus temptationibus succumbat nam mox addit. *Et ipse euillet de laqueo pedes meos* Atq; hoc est quod per sapientem ab omnibus postulat Spiritus sanctus. *In omnibus viis tuis, inquietus, cogita Dominum,* *Et ipse dirigit gressus tuos* In viis, id est, omnibus actionibus internis, & quæ ac externis. *Gressus tuos*, hoc est omnes affectiones & desideria animi, omniaq; exercitia corporis dirigit in beatum suæ gloriæ finem, illustrando te & mouendo, ut in omnibus voluntatem tuam coformes diuinæ. Nam ut illa verba exponit Dionysius supracitatus, hanc tam mirabilem Dei directionem promeretur is, qui in omnibus operibus suis præsentem Deum contemplatur.

Hoc item nobilissimum exercitium, te Bern. ad fr. S Bernardo, B. Paulus commendauit suo frat. de discipulo Timotheo dicens *Exerce te ipsum in te Dei, ad pietatem* Nam corporalis exercitatio ad modicum vitiis est: pietas autem ad omnia virtutis est. Hanc enim pietatem vult esse continuam Dei memoriam, & assiduam animæ dico.

directionem ad intelligendam illius voluntatem, eundemque amandum & diligendum. Exercitationem corporalem, ut multi sancti affirmant, Apostolus hic vocat mortificationes & pœnitentias exter-
 nas, quibus corpus ad conciliandum vel pro-
 merendum Deum affligitur. *Bern. in
 apol. ad
 Vilhel.*
*Quāuis enim
 hæ quoq; actiones sīt præstantes & saluta-
 res, tamen si conferantur cum exercitio di-
 uinæ præsentia ante oculos sistendæ, dici
 potest fructū earum esse perexiguum. ac vt
 certis quibusdam hominibus sīt vtiles, ta-
 men non omnib. sūnt, ac non nullis etiā ali-
 quando noxiæ. Possunt ēste vtiles, si ad finē
 salutarem colliment, at si secus fiat, potius
 impediunt: ac idē sēpe consultū eas nunc
 moderari, nunc omnino non usurpare, vti
 fusè declarauim⁹ in tractatu sexto de mor-
 tificatione. At hoc diuinum exercitium, cu-
 ius hominum generi est vtilissimum, tum
 quia spirituale ēst & animæ inhærens, tum
 quia in eo vera pietas, h. e. Dei cultus exer-
 cetur, qui præcipue consistit in actib. inter-
 nis fidei, spei, & caritatis. Nam quid aliud
 est, Deum præsentem contemplari, quam
 eorū nostrū ad illum eleuare, credere in i-
 psū, sperare, eum concupiscere, amare, ac
 eum gemitu ad eum suspirare?*

N a 4 Hoc,

Hoc, inquam, Exercitium sanctum vbi-
 que sacræ litteræ inculcant iis locis, quibus
 Eccl. 18. commendant, ut oremus semper, & sine in-
 Luc. 21. termmissione, vtq; vigilemus in orationibus.
 1. ad
 Thes. 5. Cogitationes siquidem & desideria, sunt
 voces & verba quibus anima loquitur, & id-
 circa, quoties præsentem Deum contem-
 plantes, cogitationes nostras & vota attol-
 limus ad Deum, vere dici potest nos orare,
 & si persæpe id faciamus, vel sèpissime, re-
 & siliè dicitur, nos orare semper, & sine
 intermissione. Quāuis enim in diuina scri-
 ptura nobis quoq; commendata sit oratio
 vocalis, ac Ecclesiæ quidè ministris insuper
 mandata & præcepta; tamen in locis citatis
 præcipuè nobis commèdatur oratio men-
 talis, qvæ tantum fit corde. Oratio vocalis
 habet tempora, horasq; certas ab Ecclesia
 definitas, quibus habeatur. Mentalis non
 item, sed omne tempus, & locum comple-
 citur, semper enim & vbiq; præsentem pos-
 sumus habere Deum, nostraq; desideria &
 vota in eum referre. Qnod enim homo cre-
 berrime, & quasi ordinariè facit, communi
 loquendi consuetudine dicitur semper fa-
 cere. Et hoc sensu sancti, hominesq; perfe-
 cti illi consilio vel præcepto de orando sine
 intermissione satisfecerunt.

NEQ.

NEQVE hæc attentio ad Deum impedit
in seruis Dei externorum operum functio-
nes, immo magnopere promouet, vt dili-
genter & perfecte fiant, propter ardorem
& zelum quem Deus huiusmodi homini-
bus in conspectu suo versantibus commu-
nicat: immò pro immensa sua misericordia
nonnullis tam admiranda & eximia suæ
gratiæ dona impertit, vt non modo sine la-
bore & difficultate, verū etiam ingenti sua-
uitate & facilitate cor suum habeant cum
Deo intimè coniunctum & vnitum.

SVRIVS describens vitam cuiusdam re- ^{prefixa}
ligiosissimi viri Rusbruchii, commemorat, ^{est Rusbr.}
eum in omnibus actionibus, exercitiisque ^{operibus.}
semper mentem in Deum sublatam habui-
se: & verò peculiarem hanc à Deo obtinu-
isse gratiam, vt quoties velle, nulla diffi-
culty possit mentem immergere in sua-
uissimam diuinitatis contemplationem,
Deoque se arctissimè coniungere, siue so-
lus fore, cubiculo inclusus, siue in media
sociorum turba, quibus cum cōuersabatur
& loquebatur. Beatus quoque Rutgerus
exordine D. Francisci ut est in eorum Chro- ^{p. 2. l. 4.}
nicis idem beneficium diuinitus erat con-
secutus, vt nempe præsentem sibi fingeret
diuina mæstatē, & cum eadem in cordis

Nn s pene

370 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

penetralibus familiariter tractaret, siue in choro cantaret, siue in triclinio cibum sumeret, siue cum aliis colloqueretur. Vnde & obseruabatur ab aliis, nunc oculos pie coniicere in cœlum, nunc suspitia amoris plena ad Deum emittere.

Magno animo & alacri quisque debet se huic sancto exercitio dedere, ac comprehendet facile, quam Deus promptus sit ad sistendum se nobis præsentem, quoties collibuerit ut eum spectemus, alloquamur, & familiariter cum eo tractemus. Vnde & tanta offert præsidia, auxiliaque, ut quod naturæ viribus videtur arduum, imò impossibile reddatur cuique facillimum & suauissimum. Ut aliquis aditum habeat ad Regem terrenum; cumque eo colloquatur & tractet, admodum difficile est, nec potest obtineri nisi fauore & gratia multorum, immò multis opus est multorum annorum labore & seruitute, antequam ad familiarem cum rege consuetudinem perueniant: at Deus infinita licet prædictus maiestate & gloria semper paratus est quacunque hora & momento nos in conspectum suum admittere, ut oculos mentis in ipsum coniicere possimus, contemplari pulchritudinem & magnitudinem, deside-

franc

in
su
de
piè
ris
bet
re
ad
ies
ir,
de
vt
d
&
at
a
c
H
-
s
-
i
-
a
-
i
-
lare gloriam, amare bonitatem, degustare suavitatem familiariter cum eodem conuersando, & gratiam aliquam postulando. Neque solum paratus est Deus ad hoc, verum etiam optat, & inuitat maximis gratiæ gloriæque præmiis propositis, ut ita faciamus: nec solum inuitat paucos, eosq; sanctitate præstantes, ut fuerunt multi veteres sancti, qui totos se noctu diuque diuino cultui dediderunt, sed omnes fideles quotquot sincero corde Dei honorem, suamque salutem querunt. O quam piè & sancte suo officio funguntur, qui tantum bonum experunt, & studiosè querunt, qui tam honorificum exercitium non negligunt, ut Deum semper præsentem quasi gerant, & eius consuetudine iugiter fruantur. Verendum certè est eis, qui hoc tam diuino beneficio in hac vita vti detrectant, in hora mortis occlusum iri portam velut ingratiss, & negligentibus, ad claram præsentis Dei visionem & contemplationem, quæ solis tunc patebit iustis & beatis.

De

De eximiis fructibus huius diuini exercitij, atq; imprimis de fructu puritatis mentis.

C A P. III.

Quo vehementius accendamur ad frumentandum hoc sanctum exercitium, patefaciemus deinceps aliquos effectus, quos in anima efficit, ac ut menti firmius inhærent, exempla quædam adiungemus. Inter omnes autem virtutes, Deique dona, quæ à veris Dei seruis in maximo pretio habentur, iure Principem locum vendicat, puritas cordis, ut quæ pulcherrimam, iucundissimamque diuinæ maiestati præbeat habitationem. Vnde vulgo dicitur. Qui amat puritatem cordis, habebit amicum Regem, nempe Deum regem æternum cœli & terræ. Hanc puritatem & consequi, & conseruare possumus, si oculis mentis Deum præsentem contempleremus. Si enim secus fiat, & homo Dei obliuiscatur, nec consideret se ab eo videri, illum coram se esse, vivere & operari, proximum est, ut quasi freno solitus labatur in peccatum, & in eo perseueret. *Psal. 9.* ret, secundum illud psalmistæ. Non est Deus in conspectu eius, inquisitæ sunt via illius in omni

omni tempore. Nam ut cogitatio, ita cupiditas inordinata rerum terrenarum est, quæ animam per peccata contaminat, Deumq; ex ea expellit. In hoc autem exercitio, quia homo omnes suas cogitationes coniicit in Deum, cogitationibusque proximè succedunt affectiones piæ in eundem, sit ut anima paulatim ab amore rerum terrenarum diuelliatur, totaque expurgetur & renouetur. Id B. Bernardus in seipso expertus est, quemadmodum humiliter ad ædificationem aliorum ex inspiratione diuina quodam in loco confitetur; dicens *Quaris, cum*

*Ser. 74.
in Cant.*

*ita sint omnino inuestigabiles via Dei, unde
adesse norim? Vixum & efficax est, moxq; &
intus venit, exercefecit dormitantem anti-
mam meam, mouit & molliuit, & vulnera-
uit cor meum, queniam durum, lapideumq;
erat, & male sanum. Cœpit quoq; euellere, &
distruiere, edificare & plantare, rigare arida,
tenebrosa illuminare, clausa reserare, frigida
inflammare, nec non & mittere prava in di-
recta, & aspera in vias planas, ita ut benedi-
cet anima mea Domino, & omnia, que intra
me sunt, nomine sancto eius. Hæc omnia
Bernardus, quibus testatur quæ mirabilia
Deus in anima sua operatus sit, quando o-
culis mentis præsentem eum cernebat.*

NEQ.

NEQUE solum in seruis Dei id efficit di-
uina præsentia, sed etiam in magnis pecca-
toribus, ut eorum corda expurgetur a pec-
catorum noxis: quia dum admoniti non-
nihil attollunt caput è lecto peccati, & cœ-
lesti lumine porro adiuti considerant se in
conspictu Dei sui, iudicis viuorum & mor-
tuorum versari, qui præsens aspiciat, quo-
ties delinquent, ingenti pudore & horrore
peccati consternati non audent amplius il-
lud committere, miranturq; suæ superioris
vitæ cæcitatem, quod tam temerè & impu-
denter, haud secus ac si nullus Deus vel iu-
dex esset, in omnia scelera sint prolapsi.

In Vitas

patr. An-
ton. p. 2.
hif. t. 15.
c. 10. §. 3.

PRORSVS id euenit famosæ meretrici
Thaidi, quæ cum S. Paphnutio Abbatii ad
eam in locum se retum & abditum ingrel-
lo dixisset, non posse se videri nisi a solo
Deo, vel dæmone, Abbas verò respondis-
set. Age si Deus te videt, qua fronte tu in
conspictu eius te purissimis oculis intuen-
tis audebis peccare? ilico cœlestis luminis
radius mentem eius collustrauit, tantoque
pudore iussula est, ac tam capitali odio su-
perioris vitæ scelera prosecuta est, ut in me-
dia vrbe Alexandrina flammis absumperit,
quicquid corporis sui prostitutione lucrata
erat, & se angustissimæ cellæ, asperima

acta

acta pœnitentia triennio donec spiritum
Deo redderet, se incluserit.

IDE M accidit S. Ephræm cum alia fœ-
mina peccatrice, quam cum adiislet, rogas-
setq; an auderet consueta sua peccata in ^{Metaph.}
medio urbis Edessenæ committere; ipsa au-
tem respondisset, non audere, quia pudor
nimius prohiberet in conspectu hominum
talia patrare scelera, subiecit B. Ephræm.
Tu scias etiam si in loco occultissimo, & ab
hominibus remotissimo pecces, te conspi-
ci a Deo ubique præsente. Si itaque te a
peccando deterret pudor vel metus homi-
num, nullo æquius deterrere te debet me-
tus Dei, qui eiusmodi scelera æternis mul-
tat suppliciis inferni. Quæ admonitio sic
perterruit fœminam, ut dolore peccato-
rum summo tacta in corde intrinsecus in
monasterium pœnitentia agendæ causa se
abdiderit.

Hi sunt eximii præsentia diuinæ ef-
fectus, quando homo serio eam ob-
culos defigit. Qua enim fronte audeat
homo rem tam peruersam & sordidam,
qualis est peccatum lethale coram Deo,
committere, si serio sibi persuadeat se in
conspectu eius, qui infinita bonitate præ-
ditus est, & infinitè execratur peccatum.

^{in eius vi-}
^{ta.}
^{Surias in}
^{Febru.}

consistere? Qua ratione offensæ æternis dignæ cruciatibus obstringere, si consideret se astare ei, cuius iustitia est infinita? quem nouit nullum peccatum impanitum, siue in hac, siue in altera vita. relinquere? quem scit esse iustissimum iudicem, & iuste, etiam eum, qui vnicum tantum temporis momentum in peccando consumperit, semipternis addicere flammis? Hæc considerans B. Augustinus Domine, inquit, quando perpendo, quod gressus meos, semitasq; consideras, & die noctuq; super custodiam meam Vigilas, omnes semitas meas diligenter notans, speculator perpetuus. Velut si totius creatura tua cœli & terra oblitus tantum me solum considerares, & nihil sit tibi cura de aliis, Deus meus terribilis & fons, timore pariter & ingenii rubore confundor, quoniam nobis magna est indita necessitas iustè recteq; vivendi, qui cuncta faciamus ante oculos iudicis cuncta cernentis. Hucusque Augustinus.

Vnde intelligimus, quantam vim & efficaciam ad cauenda peccata posuerit
in consideratione diuinæ
præsentia,

HAC

Solil. c.
14.

Hac præsentia diuinæ cōtemplatione vin-
ci tentationes, & virtutem perseue-
rantia obtineri.

C A P. IV.

CONTEMPLATIO diuinæ præsentia
facit ut non solum à peccatis commis-
sis resipiscamus, verum etiam ut in illa, an-
tequam fiant, non labamur: dum enim
Deum nobis quasi præsentem cōspicimus,
& cor nostrum in eum attollimus, accen-
ditur in animis nostris quædam cupiditas
omnes spirituales hostes debellandi, nec
deest diuinitus fauor & auxilium. Insulta-
rant quondam impii Israelis senes innoxia
Sūsannæ, comminantes lapidibus obruen-
dam, nisi libidini suæ faciat satis. Vide-
mus, qua via & ratione tantam tentatio-
nem expugnarit. Considerabat nimirum se
state in conspectu Dei, Deumque in se ocu-
los defigere. vnde tanto terrore pudoreque
peccati correpta est, tantaq; vi & robore ad-
uersus peccandi temptationem erigere ani-
mum cœpit, vt nulla interposita mora de-
creuerit potius honoris & viræ, cum totius
familia suæ dedecore iacturā facere, quam
consentire peccato. Sic enim respondit.

OO Aug 26

Domi. 13.

Angustia sunt mihi vndiqz: Si enim hoc egero,
mors mihi est: si autem non egero, non effugi-
am manus vestras. Sed melius est mihi absqz
opere incidere in manus vestras, quam pecca-
re in conspectu Domini. O sententiam dignis-
simam, quæ in omni tentatione dæmonis,
vel mundi usurpetur. Potius vitæ discrimen
adiero, quam vt in conspectu Dei delin-
quam.

MILES strenuus, quādo in bellico con-
flictu animaduertit Imperatoris, vel Du-
cis belli oculos in se intentos, longe at-
tentius pugnat, quia scit in eius potestate
esse, post partam victoriam spolia, vel of-
ficia militaria in bene meritos distribuere.
quid ergo non faciat miles Christi, dum in
quotidiana sua, cum dæmone, mundo, &
carne dimicatione videt in se oculos diuinę
maiestatis coniectos? dum ęterna meminit
sibi decreta præmia? dum scit in ipso ardo-
re pugnæ sibi affuturas diuinarū manuum
suppetias? Veritatem huius rei quotidiana
confirmat experientia. Si enim contingat
seruum aliquem Dei, oblata succendēdi vel
indignandi, verbi causa, occasione, imma-
morem esse superni numinis, nec ordinariē
cor suum in Deum eleuare, videmus eum
facile prolabi in verba impatiētia, vel certe
in animo.

in animo peruersas agitare cogitationes: si autem cor habeat erectū in Deum, omniaque sua pia desideria in eum referat, obrepentibus similibus temptationib. facile conquiescit, nec sinit animum suum perturbatione aliqua concitari vel succumbere.

PALLADIVS in historia sua Lausiaea ^{cap. 98.} commemorat se, cum aliquando adiuncto comite monachum quendam religiosissimum, rerumque diuinarum peritissimum, nomine Dioelem, inuiseret, inter alia hoc documentum ab eo accepisse, hominem pium, quam primum a contemplatione diuinæ præsentia cessarit, continuo fieri, vel dæmonem vel bestiam: bestiā quidem si succumbat temptationibus carnis, & illecebrat carnalium: dæmonem verò, si iracūdias, arrogantias & similia. Cumq; Palladius cum percunctaretur, qua ratione posset anima, nulla quiete vel cessatione interposita, defixam mentem habere in Deo? Respondebit, quotiescunq; mens nostra occupata sit in consideratione pia & salutari, quæ ad Deum diducat, tum defixa esse in cōsideratione Dei. Cum autē sanctus ille, tantopere in reb. piis exercitatus dixit, hominē similitatq; Dei oblitus fuerit fieri dæmonem vel bestiam, non intellexit id fieri solo lapsu in-

OO 2 NOXAGA

380 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

noxam lethalem, cum non facilè is contin-
gat seruis Dei, sed etiam lapsu leuiori im-
moderatae cupiditatis, qua aliquo modo si-
milis vel dæmoni, vel bestiæ reddatur. Quo-
circa nullo modo conuenit seruum Dei, vt
aliquando negligat præsentem contueri
Deum, impendente tentatione, & dum se
occasions offerunt iræ, impatiæ, super-
biæ, vel tristitiaæ mūdanæ, aliæq; indomitæ
perturbationes, diuinæ obliuisci præsentiaæ:
tunc enim celerrimè, magna q; cum vigi-
lantia cor eleuandum est ad Deum, eiusq;
auxilium implorandum. Nam vt docuit S.
Antonius, vnicum antidotum ad vincédas
omnes dæmonis tentationes præsentissi-
mum est, continuam Dei, cum spiritali gau-
dio, retinere memoriā: ea omnes illius la-
queos & dolos illico dirumpi, & in fumos e-
vanescere. Quod autem & ipsum spiritale
gaudium nascatur ex contemplatione Dei
præsentis, iam iam ostendemus.

*Exercitio diuinæ præsentiaæ acquiri stabi-
larem cordis, omnium virtutum
perfectionem, & exteriorem
munditiam.*

C A P. V.

IN TER præstantissima bona, quæ sancta
hac

hac exercitatione comparantur, merito numerari quoq; potest, firmitas & stabilitas nostri cordis. Imprimis constat hominem eo fine conditum, vt in hac vita Deo firmissime coniungeretur per contemplationem & amorem, in altera vero cœlesti per claram visionem. Postquam autem per peccatum se à Deo separauit; & ad creaturas conuertit, quietem suam quærere cœpit in ipsis, nec tamen vñquam inuenit, quia propter illas conditus non fuit, sed nec earum vlla cupiditatem eius explore potuit. Vnde factum est, vt cogitationes suas & desideria, nunc in hanc, nunc in illam transferens lapsus sit in magnam cordis instabilitatem, quam deplorat propheta Ieremias, dicens. *Peccatum peccauit Hierusalem, propterea instabilis facta est, errans ab uno loco in alium: ac in anima quidem variis rerum terrenarum cupiditatibus, in corpore crebris exiliis, & incarcerationibus diuexata.* Atq; hinc mox consecuta est cordis diuisio. tot enim eius diuisiones sunt, quot res sunt caducæ ad quas cogitationes & studia sua conuertit: & quoniam diuisione res destruuntur & consumuntur, factum est, vt cor tandem extingui debuerit morte culpæ & pœnæ æternæ, vt testatur Ozeas

Thren. I.

Oo 3 pro.

propheta dicens. *Divisum est cor eorum, nūc
intersibunt.* In hunc calamitosum statum in-
cidunt præcipue illi, qui in lethale pecca-
tum sunt prolapsi: hi enim prorsus sunt di-
uisi à Dei amore, & in anima mortui sunt
morte culpæ, & pœna æternæ impenden-
tis. incidunt quoq; suo modo multi serui
Dei, qui quoniam plus æquo addicti sunt
amori rerum terrenarū, ita tamē ut ad gra-
vitatē peccati mortalis non perueniant,
in precibus. aliisq; actionib. mente distracti
sunt, inquieti, mutabiles, inconstantes, &
proximi periculo lethaliter delinquendi.

Hæc mala, damnaq; nullo efficaciore
antidoto auerti possunt, quam hoc sancta
præsentiaæ diuinæ exercitio. Cum enim ani-
mus noster crebro cogitationes suas, ac
desideria attollit in Deum, conuersando
cum illo, & quasi familiaritatem ineundo,
sensim stabilitur & confirmatur, eo quod
abstractus sit à rebus creatis mutationi &
instabilitati obnoxiiis, coniunctus verò per-
sonæ diuinæ incommutabili & immortali.
Quando enim natus in mari viuentorum,
fluctuumq; hinc inde tam vehementer ia-
ctatur, ut periculum sit, ne vel in scopulum
ämpingat, vel submergatur, præsentissi-
mum remedium est, ut fortissimæ alicui
anchoræ

anchoræ alligetur, ne loco moueri amplius possit. Sic quando mens nostra in huius mundi Oceano variis & periculosis cogitationum, cupiditatumq; procellis cum discrimine damnationis æternæ exagitatur, saluberrimum antidotum est, eam applicare & alligare ad anchoram diuinæ præsentiae, atque ita paulatim ad stabilitatem & constantiam cordis tanti à sanctis & iustis æstimatam, Deoque gratissimam aspirabit. Quam ob rem in verum seruum Dei optimè quadrat illud Ecclesiastici. *Homo c. 4.*
*sanc*tus* manet in sapientia sua sicut sol: stultus autem est luna mutatur.*

S. Catharina Senensis, solitudinis & se- *Raimund*
cessus amans, cum à parentibus continuis *dui in vi-*
laboribus noctu diuq; occuparetur, à Deo *ta.*
docta contra animi distractiones hoc vfa
remedio est, ut cor suum loco cubiculi ha-
beret, in quo præsentem Deum assiduè cer-
neret, & cù eo colloquia misceret: sic enim
obtinuit firmam & stabilem cum illo unio-
nen, ut nullo externo labore vel fatigatio-
ne distrahi mente posset. Idem consilium
postea & verbis & scriptis communicaue
aliis religiosis fœminis, affirmans in cor-
dis cella esse verè regnum Dei per gratiam,
ibi Christum cum suis inspirationibus

Q. 4 cœle-

384 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

cœlestibus fixisse sedem. Felix profecto ille qui cum hac sollicitudine vitam traducit ut tam intus, quam foris præsentem sibi Deum contempletur, in eum omnes cogitationes suas, vota & desideria referat: nec enim fieri potest; quin anima illius omnium virtutum, donorumq; cœlestium copia circumfluat. Quotiescumque enim seruus Dei hoc modo ad Deum cor suum eleuat & nouo afficitur beneficio, & gratiam ampliorem promeretur, & proprius se adiungit Deo, ac proinde & efficacius de eius lumine, bonitate, fortitudine, ceterisque diuinis perfectionibus haurit.

Dorotheo
in vi-
16. IN vita Dosithei narratur, ei inter cetera documenta spiritualia hoc fuisse à magistro suo S. Dorotheo traditum. Nunquam in corde tuo memoriam Dei depone, cogita illum semper stare coram te, & te coram illo. ipsum autem deinceps omne studium adhibuisse, ut obseruarer, & ideo nunquam memoriam eius, siue sanum, siue ægrum deposuisse, saepèq; in intimo cordis orationibus iaculatoriis eius opem implorasse. Nonnunquam enim sic breuiter precabatur. Domine Iesu Christe miserere mei. Alias sic. Fili Dei adiuua me. alias aliter. atq; hac sancta exercitatione intra quinque-
nium,

nium, ex adolescente quondam milite fla-
gitioso, in virum perfectum evasit, dignus-
que tandem habitus est, qui adscriberetur
in numerum sanctorum cum Deo in cœlis
regnantium.

IAM verò hæc Dei memoria, hic diui-
nus intuitus, non solum componit & mo-
deratur hominem interiorē soli Deo con-
spicuum, verum etiam exteriorem homini-
bus notum. Quemadmodum enim hono-
rarius aliquis Principis famulus nulla alia
re commodius in officio continetur, ut ho-
nestè, composite & modestè se gerat, quam
si intelligat se à Domino suo videri, ac sedu-
lo etiam obseruari: sic nullo alio monito
seruus Dei efficacius in consuetis pietatis
functionibus retineri poterit, quam si me-
minerit se in conspectu Dei versari. Sicut
astra coelestia à sole præsente, in quem ob-
uersa sunt, omnem splendorem mutuātur,
quo in se fulgeant, & aliis fulgorem sub-
ministrent, atq; adeo in terris suum effe-
ctum habeant. Sic homines iusti & pii, qui
instat stellarum in Ecclesia Dei collucent,
ex continuo Dei, quem præsentem oculis
mentis cernunt, conspectu lumine diui-
no illustrantur, omniumq; virtutum vera-
rum solidarumq; splendorem etiam com-

Oo s muni-

386 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

municat aliis. Quare meritò dixit Sapiens.

Ecole. 14. Beatus vir, qui in Sapientiamorabitur, & in sensu cogitabit circumspetionem Dei.

*Quod exercitio præsentie diuinæ,
lætitia & consolatio spiritualis
obtineatur.*

C A P. VI.

*Tract. 5.
p. 2. c. 13.
& 14.* **A**D continuandum vitæ spiritualis cursum non exiguum momentum habet, gaudiū spirituale, ut alibi fusius docuimus: quod ab omnibus Dei seruis maiorem in modum expetitur, & in summo pretio habetur. Hoc verò tam salutare & spirituale bonum imprimis sancto diuinæ præsentia exercitio & comparatur & conseruatur. Quemadmodum enim quimagnū aliquod discrimen fortunarum, vitæque adiit, vehementer recreatur, si spectandum se offerat illi quispiam, à quo tanto discrimine eximis possit. Similiter, sicut, qui audit & cognoscit vocem magni amici, quem annis multis non viderit, magna lætitia perfunditur, si eum coram videre queat: sic anima serui Dei,

Dei, dum cogitat, quāris in hoc exilio cīcumsepta sit periculis atq; ærumnis vbi oculos mentis conquererit in Deum immēsa bonitate prēdictum, animaduerteritq; eum sibi præsentē assistere, paratissimū ad porrīgendum auxiliū, vt ex suis ærumnis emerget, mirificè lētatur, & exultat, & magna cōsolatione per sanctas diuinæ inspiratiōnis voces cor suum affici sentit.

Rex Iosias, quoniam populum Dei multis beneficiis affecerat, & cultum diuinum impensè promouerat, iucundissimam nominis sui apud posteros reliquit memoriam. *Memoria Iosia*, inquit Ecclesiasticus, ^{6. 49.} in compositione odoris facta opus pīgmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria, & ut musica in conūcio sini. S. Bernardus de se confitetur, cum primum in religionem esset ingressus, se vel solo conspectu magnorum viatorum spiritualium, vel etiam recordatione eorundem, si forte longius abfuisserent, vel vita defuncti essent tantopere exultasse, vt mens quidem omni deuotionis suavitate compleretur, oculi verò à lacrymis se continere non possent. Si igitur aspectus vel memoria hominis iusti tanto gaudio aliquem perfundit,

*Serm. 14.
in Cant.*

388 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

eo quod videatur sibi videre virtutes, & dona cœlestia, quibus ille fuit à Deo ornatus, quid non faciet spiritualis intuitus, & recordatio Dei, qua anima contemplatur in eo infinitam bonitatem & pulchritudinem, aliasq; perfectiones? Quod non gaudium, quam non consolationem, & intimam devotionis suavitatem serui Dei anima plenis buccis hauriret?

Commemorat Simeon Metaphrastes, S. Gregorium Episcopum Agrigentinum in Sicilia, dum esset adolescens, profectum Hierosolymam ut veneraretur loca sancta, ac tempore Quadragesimæ secessisse in quoddam Palestinæ monasterium, ibique vidisse monachos rara in Deum religione præditos, quorum alii in diuinarum rerum commentatione à terra in altum attollerentur, alii fontes lacrymarum inter precandum effunderent, atque in vitæ puritatem, morumq; honestate viderentur angeli. Quibus exemplis iuuenis permotus cœpit pudore ingenti suffundi, abiicere se & amare superioris vitæ suæ errata deplorare. Profectus monasterio Pater animaduertens ex vultu eiusdem mœrorem, existimansque id euenisse, quod longius à patria, amicisq; abesset, adjuncto sibi alio monacho remo-

tis a.

ris arbitris sic affari cœpit dictum Gregorium. Fili, ne animum nimio mœrore obruas, confide in Deo, breui patebit redditus in solum natale. Sed respondit adolescens. Non ea causa mei mœroris est, quod longè absim à conspectu meorum: sola enim præsentis ubiq; Dei contemplatio ad illum remouendum mihi satis est: dum enim cogito me continuo in eius versari conspectu, satis solatii accipio: id vero, vnum me contristat, quod haec tenus non instituerim vitam homine Christiano & verè pio dignam. Hoc responso accepto Patres, ab eo digressi sunt, arbitrati non indigere eum sua consolatione, quandoquidem tali exercitationi deditus tā perfectus sit, ut possit etiam solari alios.

IUDAS Machabeus, rei bellicæ gloria 2. Mach.
clarus cum milite suo prælium initurus, 15.
quoniam Deum præsentem contemplabatur, tanto cum gaudio & alacritate in hostem ruebat, ut quamuis pauci, quam plurimos opprimerent. Vnde S. Scriptura sic loquitur. Iudas, & qui cum eo erant, inuocato Deo, per orationes congressi sunt, manus quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes prostrauerunt non minus triginta quinq; millia, præsentia Dei magnifice delectati.

Hæc

590 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

Hæc & alia præstantissima sunt huius diuini exercitii emolumenta, hi sunt admirandi fructus, quos in animis producit viua numinis diuini præsentis consideratio. Conetur ergo seruus Dei hoc exercitium usurpare quovis tempore & loco. Quoties & noctu euigilabit illico animæ oculos sustollat ad contemplandam præsentem diuinam maiestatem, versetur cum illa tanquam amantissimo parente. Idem faciat cum mane è lecto surrexerit. Quod si per publicas vias incedendum, oculos corporales modestè in terram demissos teneat, spiritales verò animi in Deum erigat. Quoties colloquia instituet, vel negotia tractabit cum hominib. vnum considerationis oculum desigat in res de quibus loquitur, alterum verò coniiciat in Deum, & eius fauorem imploret. Si in morbum incidat grauem, ut consuetum orationum pensum persoluere nequeat, ne angatur, sed earum loco crebrius corpus ad Deum eleuet, inuocando illum, & desideria sua illi exponendo, atq; hoc unico labore, sit contentus & quietus: sic enim supplebit omnium Meditationum longiorum, aliorumque operum bonorum, quæ requiriunt integras corporis vires.

def.

defectum Sic faciebat sanctus ille propheta cum diceret *Nomen tuum, et memoriale tuum in desiderio anima. Animam mea deside.* Isa. 26.
Ruui te in nocte: sed et spiritu meo in præcordia meis de mane vigilabo ad te.

In hoc sancto exercitio voluntatis affectum iungendum esse cum consideratione intellectus.

C A B. V E L

IN hoc sacro, diuinoque exercitio, non solum intellectus occupandus est in contemplanda diuina præsentia, verum etiam voluntas, ut affectu in eam feratur, eamque quasi complectatur. Et quoniam voluntatis actiones in hoc exercitio principem locum tenent, speciatim declarabimus, cuiusmodi actiones sunt, & quomodo exerceri debeant. Nam, ut ait S. Bo- *In epist. 25. memo-*
nauentura, sunt quasi motus, & in- rabb. c. 22.
flammata cordis desideria, quibus ani- Et myst.
ma anhelat ad perfectam in amore cum theol. via.
D eo unionem, igniti mentis affectus, tertia.
viua interioris hominis suspiria, qui- matam.
bus inuocat, prouocat, commouetque diuinam maiestatem; ut se ad consum-

592 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

matam illam amoris sui coniunctionem
admittere velit: sunt deniq; pia quædam
incitamenta, & affectiones voluntatis,
quibus anima nostra velut alis spirituali-
bus euolat, & attollit se sursum, ut Deo ap-
propinquet.

Hæc vehementia desideria, affectusque
ardentes cordis vocantur aspirationes, qui-
bus anima è terra se attollit in cœlum, hoc
est, aspirat in Deum: nam, ut idem Bona-
uentura loquitur, quemadmodum respi-
rando nulla interueniente deliberatione
trahimus anhelitum ex intimis corporis
visceribus: sic celerrimè, & nulla quasi deli-
beratione antegressa aspirando ad Deum,
trahimus inflammata quædam desideria
ex intimis cordis penetralibus, ut Deo in-
timè coniungamur.

Has aspirationes, vel affectus inflam-
matos cordis homo imprimis declarat bre-
uibus oratiunculis, quas vocamus iacula-
torias: sunt enim quasi tela vel sagittæ igni-
tæ ex imo pectore profectæ, deinde & suc-
cinctis quibusdam colloquiis, quas anima
cum Deo quasi præsente instituit. Dicun-
tur autem colloquia, quia sicut anima allo-
quitur Deum per dicta desideria, sic Deus
vicissim loquitur cum ipsa anima, radiis
qui-

quibusdam diuinis illam collustrando, & inspirationes sanctas ei communicando, ut magis magisq; affectus voluntatis incendantur. Neq; verò homo debet interna illa suspiria, inflammataque desideria vi aliquæ intrinsecus vel extrinsecus adhibita concitare, sed potius à diuina gratia, moderata aliquo studio adhibito, expectare: Quamuis enim homo cooperando cum Deo facere debeat, quod in se est, tamen præcipue pendere debet ab ope diuina. pieq; & humiliter orando impetrare, quod ex parte sua desiderari posset.

Etenim, ut alibi docuimus, in seruitu diuino tres sunt viæ, vel tria Exercitiorum genera. Vna est, pertinens ad incipientes, dicta Purgatiua. Altera, ad proficientes, dicta Illuminatiua. Tertia vnitiuua, pertinens ad perfectos. Haud secusunt quedam aspirationes, quæ valent ad purgandam à vitiis affectionibusque terrenis animam, & sunt viæ purgatiuæ. Aliæ valent ad consequendas virtutes, & sunt viæ illuminatiuæ. Aliæ ad im petrandam perfectam vni onem animæ cum Deo, & sunt viæ perfectiuæ. Qua de causa hoc loco commemorabimus tria aspirationum, & iaculatoriarum orationum genera, ex S. Augustini, aliorumque

Pp. Ian.

394 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

Sanctorum libris excerpta, ut unusquisque conuenienter suæ dispositioni ad manum habeat orationes, quibus in hoc sancto exercitio diuinæ præsentia queat ad Deum, aspirare. Neq; idcirco volo, ut his tantum utatur, poterit enim vti quibuslibet aliis similibus: sed id tantum moneo præstantioreſ efficacioresq; eas esse quas quisque à Deo motus ex corde ſuo exprimit, etiamſi non ſint compositæ, ſicut hæ. Nec item volo usurpari omnes, liberum enim cuiq; eſt usurpare quas velit. Et quamuis non ſit niſi una pro qualibet via, tamen, ſi crebris magno affectu iteretur, ſufficiet ad capiendum huius sancti exercitii fructum. Facile autem poterunt è memoria recitari, ſeptius perlegantur & repetantur.

De aspirationibus, orationibusq; iaculatoriis attinentibus ad viam Purgatiuam.

C A P. VIII.

ASPIRATIONES conuenientes viæ purgatiuæ ſunt hæ. Domine Iesu Christe, Deus meus & Saluator meus, qui ad ſaluandos peccatores in mundum, venisti,

igno.

ignosce mihi, & salua me. O Deus meus, quid agam? quid dicā? peccavi coram te, & contrare benignissime creator, & dulcissime redemptor, miserere mei Domine. Agnoscō Domine scelera mea, ea tibi confiteor, condona illa. Destitutus sum, Domine, omni pietate, vilissimus & infirmissimus peccator sum, nihil sum, nihil ex me valeo, adiua me Domine, & miserere mei. Utinam, Domine, nunquam te offendissem. Utinam nunquam ad iram prouocassem. Utinam, Deus semper voluntati tuae obediissem, & sanctis tuis inspirationibus satisfecissem. Remoue à me, Domine, quicquid ubi displicet in me, & mihi nocet. Propono Domine, me adiuvante tua gratia te non amplius offensurum, occasionesq; delinquendi vitaturum. O piissime Iesu miserere mei miseri & abominandi peccatoris. Indignus sum à terra sustentari, & me suscipe per tuam misericordiam ac sanctissimæ vitæ, passionisq; tuæ merita, nec non ob benedictæ matris tuæ sanctorumq; omnium intercessiones. Omnia scelera, & negligentias vitæ meæ, quæ sunt innumerabiles, & gravissimæ coniicio in tui immensi amoris flammis, & infinitam misericordiæ tuae abyssum, in sacratissima tua vulnera,

Pp 2 ut in

596 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

vt in iis consumantur, mihi pœnitentiam iniungo. Lava me Domine tuo pretiosissimo sanguine; quia una gutta illius sufficit ad saluandum totum mundum. Saname ab omnibus plagis meis, quia tu es fons salutis. Sanctifica me auctor sanctitatis. Deus meus largire mihi sanctum iudiciorum tuorum timorem. Concede mihi bone Iesu dolorem & odium grande de meis peccatis. Da mihi odium mei ipsius. Da dulcissime mi Saluator robur ad mortificandas meas passiones. Da mihi, ut rectum iudicium de me feram. Da, ut seuerè à me exigam pœnas, ad satisfaciendum iustitiae tuæ. Da mihi Saluator, ut quamcumque pœnam, tribulationem, contemptum libenter recipiam in satisfactionem pro meis delictis. Da, ut potius eligam morti, quam peccare. Da, ut non modo timeam, fugiamque peccata grauia, sed etiam Ieuia. Da mihi firmissimum propositum non amplius peccandi. Da mihi gratiam perseverandi, & pœnitentiam tota vita mea agendi.

De aspirationibus pertinentibus ad viam illuminatiuam pro iis qui in cultu diuino proficiunt.

CAP.

ASPIRATIONES ad hanc secundam
viam pertinētes, & seruire queunt pro-
ficientibus, sunt hæc Adoro te Deus meus
& Saluator meus Iesu Christe pro omni-
bus beneficiis tuis. Te laudo, benedico &
glorifico pro omnibus tuis misericordiis.
Gratias tibi ago, quod me elegeris ab æ-
terno, quod è nihilo creaueris, quod huc
usque me conseruaris. Quod cum es es ve-
rus Dei viui filius me amasti, pro mea salu-
te homo factus, & passus. Gratias ago, quod
captiuum redemeris, quod perditum ve-
aueris, & saluaueris, quod fidei lumine,
tuorumque sacramentorum thesauro dita-
ueris. Gratias refero pro omnibus sanctissi-
mæ vitæ tuæ, passionisq; mysteriis. (Po-
sunt autem hæc gratiæ ambulando cantari,
& quidem particulatim pro singulis my-
steriis in sancto Rosario comprehensis.)
Gratias ago pro particularibus omnibus
beneficiis mihi præstitis. Et hæc quoque
ambulando pores expendere, distinctè de
singulis gratias agendo, & dicendo. Iesu
nostra redemptio, amor & desiderium. &c.
Adoro crucem tuam sanctissimam, eamq;
toto cordis mei desiderio amplector, &
quanto yaleo honore prosequor. Saluete

Pp 3 bene-

benedicta vulnera, quæ tu pro me recepisti,
 quibusq; me tuo cordi impressisti. Saluto
 eor tuum vulneratū & pro me patefactum.
 Absconde me Domine in tuis vulneribus,
 vt in illis salvare me queam & ab omni ma-
 lo liberare. In tuo corde reconde me, & in
 illo contra omnes inimicos me tuere. Scri-
 be in anima mea Domine omnes tuas pa-
 nias & dolores, vt totis visceribus tibi con-
 doleam. Imprime plagas tuas pectori meo,
 vt totus sim tuo amore sauciatus. Detege
 Domine omnes virtutes, quæ in tua sa-
 cratissima vita passioneque relinquent, vt in
 illis omnibus te imiter, & in omnibus
 perfectè me tibi conformem. O dulcissi-
 me Iesu, vt possim te imitari, da mihi pro-
 fundam humilitatem, & perfectam obe-
 dientiam. Concede mihi viscera misericor-
 diae. Pone Domine linguæ meæ frænum,
 omnibusq; sensibus meis. Porrige Domine
 lumen intellectui, puritatem cordi, spiri-
 tum meum corroborata, pacifica, tranqui-
 la, & omnia animæ meæ interiora exhilara.
 Exaudi me Domine, & postulatis meis
 annue, nec enim cupio mihi concedi; quæ
 congruunt propensioni meæ, sed quæ salu-
 tem meam & gloriam tuam rectius pro-
 moueant.

VERVM

VERVM quia Orationis Dominicæ pe- *Bonatu.*
 titiones spectant quoq; ad viam illumina- *in myſ.*
 tiuam, suminam earum hoc loco quoque *theol.*
 ex Sanctorum libris describemus. O Pater, *Pater.*
 qui diuina tua gratia gignis filios spiritua-
 les, me quoque fac verum filium tuum.
 Da mihi gratiam, vt in omnibus tibi ob-
 sequar, & te tanquam filius sincero amo-
 re complectar. O pater, qui omnibus tuam
 bonitatem communicas, & in omnes cle-
 mientiæ tuæ dona summa liberalitate ef-
 fundis, sicut omnes nos è nihilo condidi-
 sti, ita omnes digneris adoptare in filios
 gratiæ. Da mihi, vt omnes amem velut
 fratres, eosdemque vera caritate & miseri-
 cordia complectar. O Pater, *qui es in cæ-* *Qui es in*
sis. licet enim vbique sis, tamen peculiari- *cæsin.*
ter in corporibus cœlestibus tuam poten-
tiam, sapientiam & bonitatem manifestas:
in cœlis verò spiritualibus, hoc est, in san-
ctis omnib. alio modo magis speciali habi-
tas. O si anima mea, tuæ gratiæ beneficio-
niteret, fulgeretque in star cœli, & virtuti-
bus ornata eslet, quasi stellis: tunc enim
sedem oculis tuis gratissimam in ea repe-
tiires. O Pater sanctissime, utinam nomen *Sanctissi-*
tuum, potentia, maiestas, bonitas, sapien- *cetur no-*
sia vera fide ab omnibus nationibus *men tuum.*

Pp 4 agnæ

600 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

agnosceretur, & religione, cultuque sancto coleretur & glorificaretur, perfectaque caritate ad amaretur. Utinam, inquam, quod supra omnia est, haberere ab omnibus sanctus, & secundum infinitam bonitatem tuam diligenteris ab omnibus. Nullam si quidem perfectionem, æquè ac bonitatem in mysterio redemptionis, quod maximè ad te amandum nos obligat, patefecisti.

*Adueni-
at regnū
tuum.*

O Pater clementissime, non regnet amplius in nobis amor mundi, non dominetur caro, non imperet démon, sed tu solus regna in animabus nostris, tu solus sis lumen nostri intellectus, & dux voluntatis. nihil sit in nobis, quod à te non moueatur, & dirigatur.

*Fiat vo-
lunt. tua.*

O dulcissime Pater, utinam in omnibus possem tuam sanctissimam voluntatem perficere. O utinam omnes indigenæ huius terræ, conformarent se incolis cœli.

*Panem
quotidia-
nus da.*

O Pater clementissime, præbe animæ nostræ spiritualem cibum, id est, tuum sanctum amorem. Huius cibi mirabilis est substantia, hoc quotidie opus habemus. hoc corroborantur animæ nostræ, pascunturque donec veniamus ad æterna tabernacula. Sed nec necessaria nobis desunt pro toleranda vita corporali, ut tanto arden-

tius

tius tibi per amorem adhæreamus.

O pater misericordiarum dimitte nobis *Et dimis-
peccata nostra, ob quæ rei facti sumus pœ-
næ æternæ. quandoquidem scimus te velle
ea dimittere, & nos inuitare, ut petamus
corum condonationem. Condona igitur
Domine nobis non solum peccata grauiæ,
sed etiam leuia, quibus te quotidie offendim-
mus. testimoniumq; huius condonationis
nobis trade, quod soles tradere tuis filiis,
divinum scilicet amorem.*

Domine, postulas à nobis ut diligamus *Sicut &
inimicos nostros, sicut tu eos diligis, & o-
mnem iniuriam nobis illatā remittamus,
ut nobis etiam nostra delicta remittantur.
Id præstant, Domine, viua tuæ Ecclesiæ
membra, & fac ut omnes ita faciamus, ut o-
mnes tecum in gratiam redeant.*

O potentissime Pater, præbemihic on- *Et ne nos
tra omnes animæ meæ inimicos, omnesq;
tentationes victoriam, ut per amorem sem-
per tibi adhæream.*

O benignissime Pater, libera me ab o- *Sed libe-
mni malo pœnæ animæ meæ noxio, ac ab ^{ra}
omni re quæ in hac vita impedire post per-
fectam mei cum tua diuina bonitate vni-
nem, in altera verò claram faciei tuæ visio-
nem & contemplationem. Tanta caritate*

PP S me

602 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

me locupleta, ut immunis esse queam, non solum à cruciatiib. æternis interni, verum etiam temporalibus Purgatorii, non quod reformidem ob tui amorem aliquid pati, sed ut anima mea ab omni noxa purior, sit quoq; tuis oculis carior, & quando ex hoc corporis ergastulo euolabit, nulla interpolata mora perfruatur conspectu possessio- neq; infiniti boni, quod tantopere deside- rauit.

*De aspirationibus pertinentibus ad
viam vnitiam.*

C A P. X.

ASPIRATIONES, & orationes facula-
toriæ ordinatæ ad vniōnem perfectam
animæ cum Deo, quæ exercentur in hac
via vnitia hæ sunt. Dulcis IESV, Deus
meus amor infinitus, imple rotum cor
meum tuo diuino, & fortissimo amore.
Inflamma animam tui amoris igne, qui
nunquam extinguitur, ut totus amore ar-
deam. Occupa omnes animæ meæ facul-
tates, tua dulcedine, tuique amoris effi-
cacia, donec nulla res eam moueat, nisi a-
mor. O Deus meus, amatum principium,
& creator meus, o purissima, æternaque
esset.

elentia, ac fons infinitus omnis esse. O bonum infinitè amabile, o fons infinitus omnis boni, o infinitæ suavitatis abyssus. O pelagus immensum gaudiorum ineffabilium. O Deus meus, in te omnia inueniuntur, quib. ego indigeo, & quicquid desiderare queo, quia alia omnia à te manant & proueniunt. Te solum specto, te vnum quæro, quia alia omnia per te optari & quæri debent. Aperi mihi, quia ego te voco; attrahe me, quia te desidero. Fac ut per amorem vnum tecum efficiar. O Deus cordis mei, quando ego te inueniam, qualem desidero? quando perfectè me tibi coniungam? quando per gratiam & amorem supernaturalem me in te transformabo? O Deus meus, vita & gloria mea, quando moriar omnibus mundi rebus, ut perfectè viuam in te? Quando renunciabo omnibus rebus, ut resignatus sim omnino voluntati tuæ? Deus meus rex meus, exigis à me, ut toto corde te amem, da mihi quæso gratiam, ut perfecte, quicquid imperaris, compleam.

O bone Iesu, o spes mea, o refugium meum, o cordis mei amor, o sponsa floride, & animæ meæ dulcedo, o vita mea, o requies mea, o gaudium & consolatio

mea.

mea. Præpara, Deus, animam meam, munda, & ab omnibus vitiis eam expurga, passionesque omnes in ea mortifica. Adorna eam omnibus tuis vittutibus, amore tuo vulnera, dignam eam fac habitatione tua, ut in ea deliciis illis frui possis, quas desideras habere cum filiis hominum. O altissima & beatissima Trinitas, Pater, Filius & Spiritus sanctus, tres personæ, & unus solus Deus verus. Doce me, adiuua me, ut te diligam; rege me, ut omnia tuo amore faciam. O Pater æterne per tuam immensam potentiam, adimple sanctis considerationibus meam memoriam, ut semper sit in te firma & fixa. O Fili Dei viui per tuam æternam sapientiam meum intellectum tuo diuino lumine illustra, ac perfectam tuæ veritatis, meaque vilitatis notitiam subministra. O Spiritus consolator, amor Patris & filii per tuam inexhaustam bonitatem incende totam animam meam perpetuo tuæ caritatis ardore, ut semper & in omnibus rebus quæram tuam gloriam, & tuæ sanctissimæ voluntati me conformem. O clementissime Iesu, Deus meus, caritas infinita, qui vis nos diligere proximum sicut nos ipsos, largire gratiam ut omnes plenè ex tuo amore diligam. Adiuua Ecclesiam

siam tuam, & fac eam in omni virtute &
 sanctitate efflorescere. Miserere omnium,
 quos tuo sanguine redemisti. Purifica, illu-
 mina & perfice animas omnium seruorum
 tuorum. Conuerte miseros peccatores. Re-
 uoca ad vnuionem cum tua Ecclesia, & gra-
 tia omnes haereticos, & schismaticos. Docet
 omnes ignorantes veritatem. Trahe ad fi-
 dei lucem infideles omnes. Succurre af-
 flictis in omnibus suis necessitatibus. Con-
 forta omnes mœstos, omnibus Purgatorii
 animabus remitte pœnam, & gloriam tri-
 bue sempiternam. Pro me, & omnibus illis
 tuum pretiosissimum sanguinem offero, &
 quicquid fecisti, vel perpessus in hoc mun-
 do pro salute nostra fuisti, offero & B. Vir-
 ginis, tuæ gloriissimæ matri, omniumque
 electorum tuorum merita. Amen.

Quibus mediis posse comparari hoc donum,
Deum præsentem in actionibus
habendi.

C A P. XI.

HACTENVS exposuimus admirandos
 huius diuini exercitii fructus, docui-
 musque quemadmodum practicè usurpan-
 dum sit; nunc superest, ut declaremus qui-
 bus

606 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

bus mediis hoc donum acquiri possit. E quibus primum sit, vt illud postulemus à Deo, quia donum diuinum est, descendens à Patre luminum, à quo omne bonum & donum perfectum proficiscitur. Sicut enim à Christo Deo & Saluatore nostro omnia alia subsidia ad salutem opportuna & necessaria expetimus, sic & hoc donum humiliter nobis concedi per suam infinitam misericordiam, passionisque suæ merita agitamus, quo semper eius recordemur, semper cor nostrum in ipsum eratum habeamus, semper denique quoad diuinitatem præsentem contemplemur, inuocemus, desideremus & diligamus. Hoc donum si obtinuerimus, cam eo facile omnia reliqua, pro adiumento & profectu nostro spirituali consequemur. Nec dubium illud concessum iri, si magna cum fiducia, viuoque desiderio ad illud aspiremus. Neque ullus, cuiuscunque status vel conditionis sit, potest iure se excusare, quod hoc beneficium à Deo postulare non possit, quia vt propter occupationes & negotia aliquis eo non perueniat, vt semper Deum sibi præsentem sistat, tamen poterit aliquoties in die amorem suum in Deum attollere.

ALIVD

ALIVD medium ad habendum Deum
præsentem esse potest, si signis nonnullis
vtamur, quorum conspectu, tactuue
Dei recurrat memoria; ut si dictu aliquod
murus eius loci, in quo ordinarie versa-
mur, inscriptum sit. cuiusmodi esse pos-
sunt: *Noli peccare, quia Deus videt. Vel*
illud Sapientis. *In omni loco, oculis Domini* Pro. 17.
contemplantur bonos & malos. Vel illud Da. Psal. 15.
uidis regis. Pronidebam Domini num in conspe- Pro. 3.
ctu meo semper. Vel in omnibus viis tuis cogita
Deum. Vel illud Tobiae ad filium. Omni- Tob. 4.
bis diebus statua in mente habero Deum.
Possumus & signi loco filum alligare bra-
chio, vel digito. nam & annulos in iis ge-
rimus, ne temporaliam quoruadam nego-
tiorum memoria excidat. Sonum quoque
campanæ signi vice accipere ipsi possumus,
statuereque illum nobis fore loco cœlestis
vocis, ut recordemur Dei. In veteri lege
præcepit Deus filiis Israhel, ut in vestium
fimbriis vittas gestarent hyacinthinas,
quibus conspectus recordarentur manda-
torum Domini, sancti essent coram Deo.
placebit ergo maximè Deo, si quis simili
signo memoriam exciteret præsentiq dñi
næ, sic enim facilius Deum inveniuntur, &
amore eius inflammati inur ad perfectam
præce-

Num. 15.
Dñs. 22.

608 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

præceptorum suorum obseruationem.

Legimus S. Edmundum Cantuariensem Archiepiscopum, cum adolescens operam litteris daret, hoc sanctum exercitium v-
surpasse, hoc est, mētem eleuasse in Deum, eamque ob rem in cubiculo suo effigiem quandam D. Virginis, cum mysteriis Christi circum illam depictis, affixisse, vt ea in-
specta ad Deum, Deiq; matrem facilius re-
cureret. Atque hoc medium inter optima, quibus in hoc sancto exercitio vti posse-
mus, censetur, vt si consuetudo confirmet
hoc exercitium, adiuuante diuina gratia,
efficacissimum sit ad habēdā semper præ-
oculis diuinam maiestatem.

*De aliis mediis, vt De Examine particula-
ri, & sollicitudine & amore
cordis.*

C A P. XII.

ALIVD medium valde vtile ad retinen-
dam præsentiaæ diuinæ memoriam est
Examen particulare, vt scilicet cum circa
meridiem, aut vesperi rationem exposci-
mus à nobis conscientiæ, id quoque excu-
tiamus, an præsentem toto die Deum in a-
guonibus nostris habuerimus, & si factum,
fit

fit, sedulo gratias agamus Deo, quia singularare Dei donum est; ac proponamus nos idem accuratius obseruatos diebus insequentibus. Si verò secus acciderit, doleamus, & emendatione proposita, pœna aliqua culpam expiemus. Hæc enim pœna & memoriam illi in posterum renouabit dilecti exercitii, & valebit ad impetrandam Dei benevolentiam, ut negligentia corrigatur, & maior progressus in hac virtute fiat. Sollicitudo inest alicui, exempli causa, ingens ædificandi domum: hæc ipsa excitat eius memoriam quocunque vadat, ut illius non obliuiscatur, hæc facit illum somniare de illa, immò somnum tollit, tollit & cibum. Idem facit cura augendarum opum, educandorum liberorum, sanitatis conseruandæ, quando toto pectore eam suscipit. Haud secus, si quis ex animo sollicitus sit de obtinenda illa collectione animi, ut Deum sibi statuat præsentem, tanquam admodum opportuna & efficaci ad salutem, & profectum spiritualem, multo plus quam exteris signis, vel examine particulari, iuuari poterit ad consequendum hoc spirituale beneficium, ut nunquam facile ē memoria præsentiam illam deponat. Supra omnia autem media & remedia quæ præcipue ad

Qq hoc

AC FRANC. ARIÆ EXERCIT.

Hoc sanctum exercitium adiumento esse queunt, est verus Dei amor. Hic enim, ubi in serui Dei corde radices egerit continenter illum urget & excitabit, ut cogitationes suas, piaque desideria in Deum presentem coniiciat, & cum illo assidue conuersetur. Haec siquidem amoris natura est, si ardens sit, ut magno pondere animam transportet in rem amatam, quo vniatur cum illa, ac unum quiddam cum ea efficiatur. Et quoniam anima suis est instructa facultatibus, hinc sit ut semper quoque rei amatæ recordetur, semper de ea cogitet, semper eam experat & complectatur. Qua-

Matt. 6. de causa dixit Christus. Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.

Hinc sequitur totam huius Exercitii difficultatem & laborem esse in principiis, donec anima peruerterit ad magnum Dei amorem: simulatque enim amor possederit cor, facile & suave est meminisse Dei, cogitationesque omnes & affectus in eum attollere. Atque reuera in primis iniciis, quibus homo serio incipit seruire Deo, solet Deus tantam promptitudinem, & gustum spiritualem in hoc exercitio subministrare, ut etiam nouus tyro miretur, cur non omnes homines continenter cogitent deo,

S. Bo-
wau. in
myſt.
Theol.

DE PRÆSENT. DEI. 63

Deo. & amore in illum ferantur, ac non ex-
currant in vias publicas, moneantq; igna-
ros & recordentur Dei, quādoquidem tam
facile illa diuinæ præsentiaæ suauitas degu-
stari possit. In hac coniunctione periculum
quidem esse videtur ne tyro ille bonus præ-
sumat de se, se in virtute longe profectum,
suisque laboribus & meritis hoc beneficio
ornatum, sed non est, cum sit particularis
quædam Dei dispensatio, & suauissimum
diuinæ prouidentiaæ artificium. ut enim ty-
roni Deus adimat rerum terrenarum amo-
rem, & difficultates omnes fortius vincat,
quæ solent occurrere in diuini seruitii pri-
mordiis, hanc facilitatem, & dulcedinem
præsentiaæ diuinæ solet illi communicare.
Nam postea, cum animaduerterit eū mun-
di amorem exuisse, ac fortior em robustio-
remque in diuino seruitio factum, subtra-
hit illam promptitudinem & suavitatem
quæ in diuinæ præsentiaæ consideratione
erat, ut adiuuante diuina virtute deinceps
conetur etiam cum suo labore & difficul-
tate comparare gratiam, quam initio nul-
lo fere labore erat consecutus.

Atque hoc tempore admodum conue-
niens est seruum Dei non terreri, aut ab hoc
exercitio desistere, sed magno animo susci-

Qq 2 pere

612 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

pere in se labores, quos Deus ab ipso postulat. Nec dubium est, si persistat, cum beneficio hoc positurum cum maiore perfectione & constantia, quam in principio nullo labore consecutus fuerit. Nam dum cum sudore perseverat, & difficultate, radices agit humilitatis, & accessionem facit in amore Dei, Vnde fit, ut excellētiori quodam modo diuinæ præsentia donum meretur, maioriq; securitate & firmitudine possideat, quoniam didicit submittere se sibiq; diffidere: idemque maiori facilitate, & voluptate exercet propter gratiæ copiam, & amoris in Deum magnitudinem, quo cor suum obfirmauit, & perfectius Deo coniunxit.

O felices & millies beati illi, qui constanter perseverant, donec hoc dono locupletentur. O quantum virtutum meritorumq; thesaurum tales iauenere in hoc exilio. O in qualem delitiatum spirituallum thesaurum inciderunt in hac lacrymarum valle? Diuina Scriptura asserit yniuersam terram optasle intueri vultum sapientis Regis Salomonis, multosque è remotissimis à Ierusalem prouinciis aduenisse cum multo labore & difficultate, ut viderent eum, audirentq; eius sapientiam.

Quam

3. Reg. 10.

Quam cum percepisset Regina Saba, non dubitauit in hæc verba exclamare. *Beati virtutis, & seruitui huius, qui stant corā te semper, & audiunt sapientiam tuam.* Quanto æquius, & rectius faciunt fideles omnes, qui anhelant ad cernendum vultum Dei, etiamsi nonnullo labore opus sit. Multo enim beatiores serui erunt, qui hoc donum consecuti fuerint, quam illi Salomonis, ut pote qui sermones coram cum diuina maiestate conferant, qui in intellectu suo diuinæ sapientiæ radios, in voluntate verò amoris cœlestis flamas percipiant.

Vocabat Christus beatos pauperes spiritu, mites, lugentes, esurientes & sitiientes iustitiam, misericordes, mundos corde, pacificos, patienter ferentes persecutiones. at qui has omnes beatitudines solo diuinæ præsentiaæ exercitio consequimur. Hoc fideles sunt humiles, & sui contemptores, omniumque rerum temporalium, hoc exercerent mansuetudinem cōtra iniurias, hoc in se excitant odium in peccata, & amorem rerum cœlestium, hoc excitantur lacrymæ laudabiles contritionis & deuotionis Hoc procreat perpetuum & viuum desiderium fruendi Dei, diuinorumque bonorum, hoc promouet ad exhibendam omnibus mise-

Matt. 5.

Q q 3 ricor-

614 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

ricordiam Hoc expurgantur corda ab o-
mnibus vitiis & passionibus. Hoc pax ma-
gna & tranquillitas mentis obtinetur & v-
nio cum proximis impetratur. Hoc omnes
efficiuntur fortes, constantesque pro tole-
randa cum patientia qualicunq; persecu-
tione. Hoc deniq; in hac vita consequuntur
gratiam & amorem perfectum, in altera
verò gloriam, & fœlicitatem infi-
nitam. AMEN.

Lib. coll. socii Iren. Paderborn. a. 1610

F I N I S.

